
RECUNOAȘTERI ARHEOLOGICE DE SUPRAFAȚĂ ÎN ZONA ORAȘULUI TÂRGU NEAMȚ

de Vasile Diaconu

Situat din punct de vedere geografic în partea nord-estică a României, în Depresiunea Neamț (Ozana-Topolița), pe cursul mijlociu al Râului Neamț (Ozana), și la o altitudine medie de circa 365 m, orașul Târgu Neamț este o așezare urbană tipică subcarpatică¹. În cadrul județului, acesta este plasat în partea de nord-est, la intersecția unor importante căi de acces, prin intermediul cărora se face legătura atât cu Transilvania și nordul Moldovei, cât și cu regiunile sudice și estice ale țării².

Depresiunea Neamț, cea mai nordică depresiune din Subcarpații Moldovei, are o lungime de 28 km și o lățime ce variază între 3 și 14 km. Orașul Târgu Neamț este situat în extremitatea nord-estică a sa, între două „porți” care străjuiesc Valea Ozanei: Culmea Pleșu și Dealul Boiștea. Relieful din zona orașului Târgu Neamț este specific zonei subcarpatice și prezintă mai multe tipuri: structural, sculptural și de acumulare³. Această zonă beneficiază și de o importantă rețea hidrografică, formată din râuri, pâraie și izvoare, la care se adaugă apele subterane. Când acestea din urmă vin în contact cu argilele salifere pot să ajungă la suprafață sub forma unor izvoare de slatină, așa cum sunt cele de la Oglinzi sau Lunca⁴.

Toți acești factori geografici au influențat direct condițiile de habitat necesare comunităților umane care s-au stabilit și au locuit în această regiune de-a lungul diferitelor etape istorice. Identificarea vechilor așezări umane este posibilă prin cercetări arheologice sistematice, recunoașteri de suprafață, dar și prin cunoașterea toponimiei locale.

Toponimele au la bază anumite realități istorice sau geografice, care s-au păstrat în mentalul colectiv și care pot fi structurate în mai multe categorii⁵.

O primă categorie o reprezintă cele puse în legătură cu existența unor structuri de locuire sau funerare, ce au aparținut diferitelor comunități umane în decursul timpului.

¹ D. Ghinea, *Enciclopedia geografică a României*, București, 2002, p. 1258-1259.

² G. Davidescu, T. Onofrei, *Orașul Târgu-Neamț și împrejurimile*, Bacău, 1998, p. 9-10.

³ *Ibidem*, p. 23-25; V. Tufescu, *Subcarpații*, București, 1966, p. 81-85.

⁴ V. Băcăuanu, N. Barbu, A. Ungureanu, D. Chiriac, *Podișul Moldovei*, București, 1980, p. 258; C. Stoica, I. Gherasie, *Sarea și sărurile de potasiu și magneziu din România*, București, 1981, p. 50.

⁵ V. Diaconu, *Toponime din Depresiunea Neamț*, în *MI*, 5 (482), 2007, p. 91.

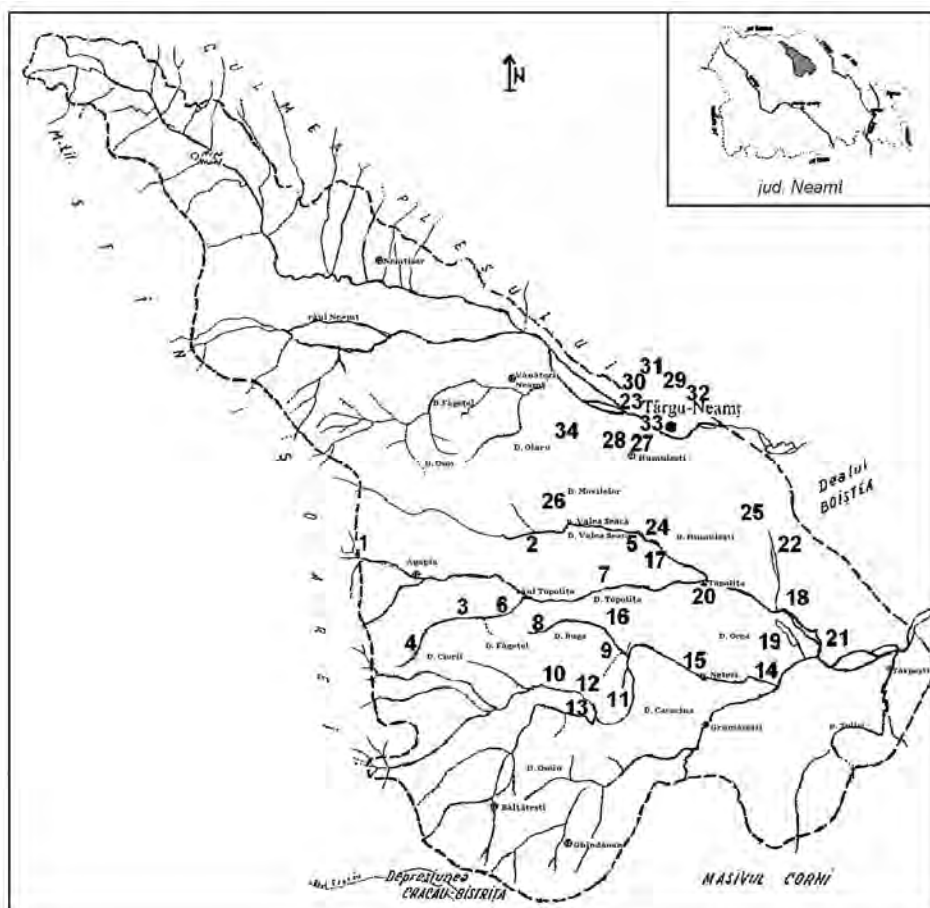

Fig. 1. Harta Depresiunii Neamț (după G. Davidescu, T. Onofrei, 1998);

1 – Agapia-Mănăstire; 2 – Agapia-Molizi; 3 – Agapia-La iezături; 4 – Filioara-La sud-est de biserică; 5 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă; 6 – Săcălușești-La vest de pod; 7 – Săcălușești-Teritoriul satului; 8 – Valea Seacă-Dealul Buga; 9 – Valea Seacă-Panta de est a Dealului Buga; 10 – Valea Seacă-Panta de sud a Dealului Buga; 11 – Valea Seacă-La iezătură; 12 – Valea Seacă-Terasa Pârâului Zimbrești; 13 – Valea Seacă-Pe șes; 14 – Grumăzești-La Hiza; 15 – Netezi-La vest de sat; 16 – Topolița-Dealul Topolița; 17 – Topolița-La nord-vest de sat; 18 – Topolița-La izvor; 19 – Topolița-La Ilioii; 20 – Topolița-La ieșirea din sat; 21 – Târpești-Pe șes; 22 – Boiștea-Pârâul Arin; 23 – Târgu Neamț-Centrul de achiziție; 24 – Târgu Neamț-Dealul Humulești; 25 – Târgu Neamț-Dealul Colacu; 26 – Târgu Neamț-Dealul Movilelor; 27 – Târgu Neamț-Biserica Sfântul Nicolae; 28 – Târgu Neamț-Humulești; 29 – Târgu Neamț-La arini; 30 – Târgu Neamț-La Ursu; 31 – Târgu Neamț-La Săvoi; 32 – Târgu Neamț-Str. Ion Roată; 33 – Târgu Neamț-Piața Comercială; 34 – Vânători-Neamț - La izvoare.

Reprezentative pentru această categorie sunt toponimele Siliște (Agapia), Siliște (Filioara), Dealul Țintirimului (Ghindăoani), Dealul Cimitirului (Bălătești), La Țintirim (Grumăzești-Netezi), La Movilă (Târpești), Dealul Movilelor (Tg. Neamț), Movilă (Vânători-Neamț) etc.

O altă categorie de toponime, precum Pârâul Sărat, La sărături, Slatina, dovedesc existența unor surse de sare, care au fost exploatate de către comunitățile umane din această regiune încă din preistorie. Se știe că sarea este un element esențial în alimentația oamenilor și a animalelor, iar prezența unei asemenea resurse a constituit unul dintre motivele pentru care comunitățile umane s-au stabilit aici⁶.

Această zonă a fost investigată încă din anii '30 ai secolului trecut⁷, cercetările sistematice și recunoașterile de suprafață⁸ nu au permis o investigare amănunțită. Datele arheologice obținute prin cercetarea sistematică a unor așezări și necropole, precum cele de la Târpești-Râpa lui Bodai, Grumăzești-Deleni, Târgu Neamț - Dealul Pometea, Vânători-La Izvoare și Nemțisor-Braniște, vor contribui la întocmirea unui repertoriu consistent al descoperirilor arheologice din județul Neamț.

Pentru a completa toate aceste date am considerat necesară și o prezentare a rezultatelor obținute în urma propriilor recunoașteri de suprafață, efectuate în zona orașului Târgu Neamț, în perioada 1998-2006.

Cu prilejul executării lucrărilor agricole și edilitare, pe teritoriul orașului Târgu Neamț și în zonele învecinate, au fost semnalate diferite materiale arheologice. Existența acestora ne-a determinat să întreprindem recunoașteri de suprafață în punctele respective, având ca rezultat descoperirea de noi așezări, care aparțin unor perioade istorice diferite⁹, pe care astfel le integrăm în circuitul științific (fig. 1).

⁶ Pentru exploatarea surselor de sare în preistorie, vezi: N. Ursulescu, *Exploatarea sării din saramură în neoliticul timpuriu, în lumina descoperirilor de la Solca (jud. Suceava)*, în SCIV, 28, 3, 1977, p. 307-317; Idem, *Utilizarea izvoarelor sărate în neoliticul Moldovei, în Contribuții privind neoliticul și eneoliticul din regiunile est-carpătice ale României*, vol. I, Iași, 2000, p. 32-38; D. Monah, *L'exploitation du sel dans Les Carpathes Orientales et ses rapports avec la culture de Cucuteni-Tripolye*, în V. Chirica, D. Monah (eds.), *Le Paléolithique et le Néolithique de la Roumanie en context européen*, BAI, IV, 1991, p. 387-400; M. Alexianu, Gh. Dumitroaia, D. Monah, *Exploatarea surselor de apă sărată din Moldova. O abordare etnoarheologică*, în TD, XII, 1-2, 1992, p. 159-167; O. Weler (ed.), *Archéologie du sel. Techniques et sociétés dans la Pré- et Protohistoire européenne*, Leidorf, 2002; D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weler, J. Chapman (eds.), *L'exploitation de sel à travers le temps*, BMA, XIX, Piatra-Neamț, 2007.

⁷ C. Matasă, *Cercetări din preistoria județului Neamț*, în BCMI, 97, 1940.

⁸ Șt. Cucoș, *Contribuții la repertoriul arheologic al județului Neamț*, în MemAntiq, XVIII, 1992, p. 5-61; Gh. Dumitroaia, *Materiale și cercetări arheologice din nord-estul județului Neamț*, în MemAntiq, XVIII, 1992, p. 63-143; idem, *Cultura Noua pe teritoriul județului Neamț*, în Carpica, XXIII/2, 1992, p. 119-141; idem, *Comunități preistorice din nord-estul României. De la cultura Cucuteni până în bronzul mijlociu*, BMA, VII, Piatra-Neamț, 2000.

⁹ Mulțumim și pe această cale lect. dr. Neculai Bolohan, dr. Gh. Dumitroaia și prof. univ. dr. Nicolae Ursulescu pentru ajutorul acordat la determinarea și încadrarea cronologică a unor materiale arheologice prezentate în acest articol.

1

2

3

Fig. 2. 1 – Dealul Valea Seacă (vedere dinspre nord); 2 – bucăți de chirpici;
3 – profilul unei gropi pentru extragerea lutului,
în care se observă urme de arsură și fragmente ceramice.

În cadrul recunoașterilor de suprafață am utilizat ca principiu general revenirea periodică (de obicei, după lucrările agricole de toamnă și primăvară), pe locul descoperirilor deja făcute, pentru o încadrare cultural-cronologică cât mai sigură și pentru a surprinde alte niveluri de locuire. Tocmai din acest motiv trebuie subliniat caracterul relativ al datării unor vestigii, cât și imposibilitatea surprinderii de la început a tuturor nivelurilor culturale dintr-un anumit punct. Acest fapt implică efectuarea unor viitoare cercetări de teren și săpături sistematice, care să completeze acest stadiu inițial.

Pentru o analiză cât mai corectă a siturilor menționate mai jos am operat cu o serie de criterii, după cum urmează: geografic, cultural, cantitativ, descriptiv și comparativ. Criteriul geografic are ca scop evidențierea caracteristicilor geomorfologice ale zonei cercetate, factorii de mediu care au influențat comunitățile umane și distribuția acestora în teritoriu. Cel cultural vizează stabilirea unei evoluții cultural-cronologice în cadrul Depresiunii Neamț, pe baza datelor arheologice corelate cu date similare din regiunile învecinate. În ceea ce privește criteriile cantitativ, descriptiv și comparativ, acestea sunt relevante pentru obținerea unui tablou cât mai complet al dinamicii locuirii umane în zona subcarpatică a Neamțului, dar și pentru stabilirea evoluției interne și a sincronismelor culturilor pre- și protoistorice din această regiune cu manifestările culturale din ariile geografice limitrofe.

Noile puncte arheologice, descoperite prin intermediul recunoașterilor de suprafață, vor fi menționate în ordine alfabetică, folosind ca principală unitate administrativă comuna.

I. Comuna Agapia

1. Agapia-Mănăstire

La ieșirea din sat, înspre schitul Agapia Veche, în malul stâng al Pârâului Agapia există o porțiune dintr-un zid de piatră, înalt de 1,5 m, care păstrează urmele unor bârne de lemn, datat probabil în evul mediu.

2. Agapia-Molizi

Cu ocazia lucrărilor agricole efectuate în acest punct, situat pe malul drept al Pârâului Valea Seacă, la sud de Humuleștii Noi, a fost descoperită o pipă de lut specifică sec. al XVII-lea, decorată cu motive vegetale (fig. 16/11).

3. Agapia-La iezături

Pe malul stâng al Pârâului Trestioara, la poala sudică a Dealului Ciohârlic, în preajma unor iezături, au fost recoltate câteva fragmente ceramice de factură Noua și resturi osteologice de mici dimensiuni.

4. Filioara-La sud-est de biserică

Pe malul stâng al Pârâului Trestioara, la aproximativ 400 m sud-est de biserica satului, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice lucrate la roată, ce aparțin evului mediu, dar prezența unor fragmente de vase lucrate dintr-o pastă grosieră de culoare brun-cenușie și a unei lame fragmentare de silex indică existența unei locuiri mai vechi.

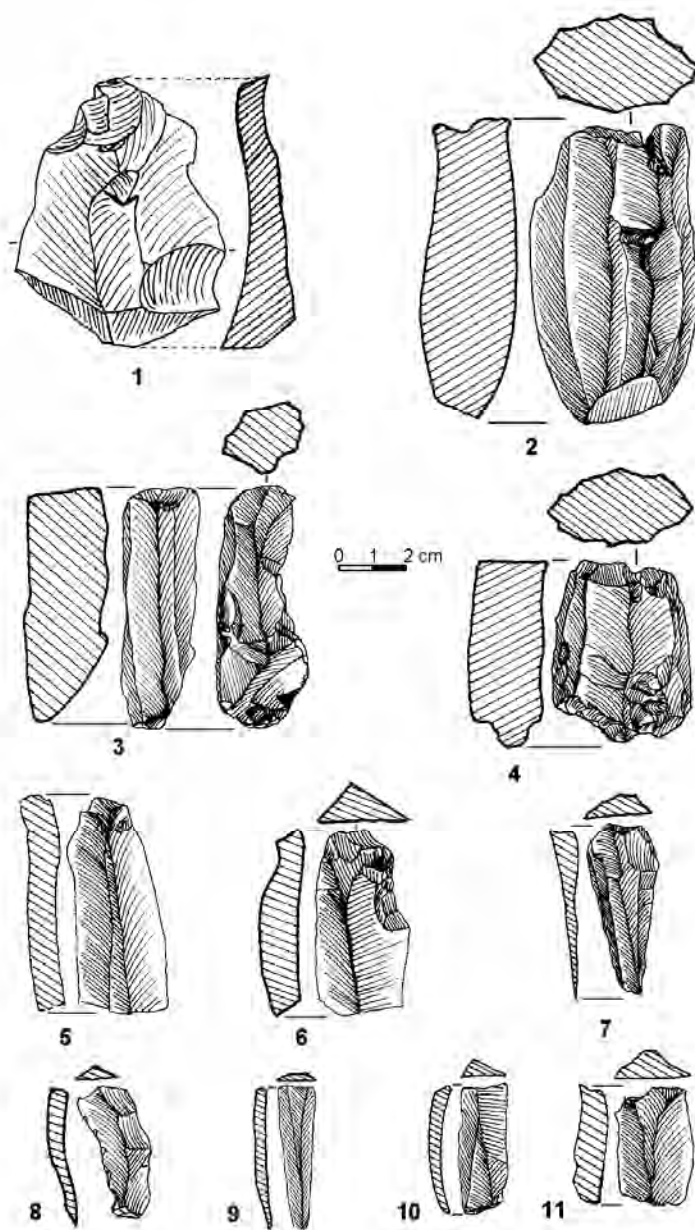

Fig. 3. Unelte de silex paleolitice și eneolitice:
 1 – Târgu Neamț-Dealul Humulești; 2-11 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă.

5. Săcălușești-Dealul Valea Seacă

La aproximativ 0,5 km nord de satul Săcălușești, în apropierea fostului C.A.P. Târgu Neamț, a fost descoperită o așezare preistorică ce ocupă o porțiune din panta de est a Dealului Valea Seacă, situat în dreapta pârauului cu același nume (fig. 2/1).

Lucrările agricole, alunecările de teren, precum și exploatarea lutului de către localnici, au scos la iveală numeroase vestigii arheologice.

Cadrul natural favorabil (surse bogate de apă și o poziție relativ dominantă), a permis o locuire îndelungată a acestui punct, fapt dovedit de numeroasele obiecte descoperite, în principal ceramică și unelte din piatră. Acestea sunt răspândite pe o suprafață de circa 2000 m², orientată pe direcția vest-est, mărginită la nord de pante abrupte, iar spre sud și est de pante line.

Cele mai vechi urme de locuire par să dateze încă din paleolitic, deoarece în profilul unei gropi săpată pentru extragerea lutului (fig. 2/3), la adâncimea de aproximativ 1,50 m au fost găsite două piese de silex care păstrează pe suprafața lor o patină alb-albăstruie. Una dintre ele reprezintă un burin pe capăt de așchie lamelară.

În anumite locuri de pe cuprinsul așezării se găsesc grupate importante cantități de lipitură arsă (fig. 2/2), rezultată din distrugerea unor locuințe preistorice, acestea având pereții construiți dintr-o împletitură de nuiele, peste care s-a aplicat un strat de lut. Unele bucăți de lipitură mai păstrează urme din structura lemnoasă, precum și urme de fețuială, care a acoperit total sau parțial pereții locuințelor (fig. 10/3). De asemenea, pe suprafața solului se întâlnesc numeroase fragmente ceramice, care aparțin eneoliticului și prezintă caracteristici specifice culturii Precucuteni, probabil faza a III-a¹⁰.

Analiza tehnologică a materialului ceramic atribuit acestei culturi ne-a permis o clasificare a sa în două categorii. Prima dintre ele este constituită din ceramica lucrată dintr-o pastă bună, omogenă, uneori cu nisip în compoziție, bine arsă la cenușiu, brun-cenușiu sau brun-cărmiziu, având miezul negru sau cenușiu. Pentru decorul acestor vase s-au folosit caneluri, linii incizate, impresiuni și proeminente (fig. 9/1-5). A doua categorie o constituie ceramica grosieră, cu multe cioburi pisate și nisip în compoziție, arsă destul de bine la brun-cenușiu sau brun-roșcat, decorată cu barbotină și proeminente.

În ceea ce privește formele ceramice întâlnite în cadrul așezării, din lipsa unor vase întregi, acestea au fost reconstituite pe baza analogiilor cu alte descoperiri¹¹.

Cele mai întâlnite forme sunt pahare cu buza dreaptă și corpul bitronconic (fig. 9/1), vase cu corpul arcuit (fig. 9/3), vase cu gâtul înalt, străchini (fig. 9/2), fragmente de linguri (fig. 10/5). S-au descoperit și câteva fragmente ce provin de la vase cu partea inferioară mai mult sau mai puțin tronconică, ușor bombată, având baza în general albiată (fig. 9/6).

Cea mai dezvoltată etapă a eneoliticului este reprezentată de ceramica modelată dintr-o pastă de bună calitate, bine frământată și omogenizată, arsă foarte bine la cărmiziu, dar puternic corodată. Pe baza unora dintre fragmente au putut fi stabilite câteva tipuri, respectiv vase bitronconice, vase cu corpul rotund și buza ușor evazată, vase cu picior. Tehnica de lucru, forma și aspectul lor, ne permit încadrarea acestora în cadrul fazei Cucuteni A.

¹⁰ V. Diaconu, *Noi așezări precucuteniene în Depresiunea Neamț*, în *OptIst*, VIII/1, 2007, p. 11-12.

¹¹ Gh. Dumitroaia, *Depunerile neo-eneolitice de la Lunca și Oglinzi, județul Neamț*, în *MemAntiq*, XIX, 1994, fig. 45-46.

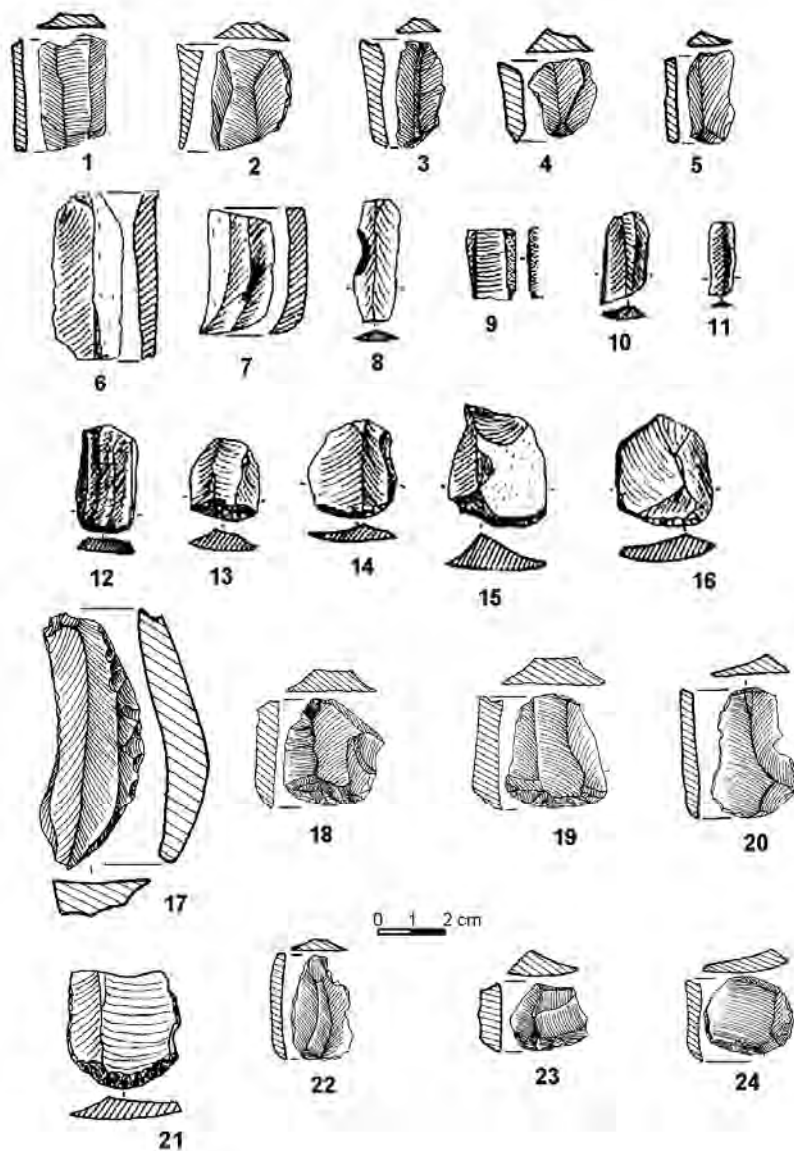

Fig. 4. Unelte eneolitice de piatră, silex și obsidian: 1-5, 17-20, 22-24 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă; 6-16 – Topolița-La Ilioi; 21 – Netezi-La nord-vest de sat.

Plastica eneolitică cuprinde reprezentări zoomorfe, dar și antropomorfe, majoritatea aflate în stare fragmentară (fig. 9/7-10). Cele patru statuete antropomorfe, sunt reprezentări feminine, caracterizate în unele cazuri prin steatopigie sau prin redarea triunghiului pubian. Cele mai apropiate analogii pentru aceste reprezentări antropomorfe se găsesc în așezarea de la Târpești-Râpa lui Bodai¹². Singura statueta zoomorfă care a fost descoperită în așezarea de pe Dealul Valea Seacă are lungimea de 4,4 cm și înălțimea de 2 cm, este lucrată dintr-o pastă de bună calitate, bine arsă, ce redă probabil un cal (fig. 10/9).

Deosebit de interesante sunt și cele două fragmente de *briquetage*, confecționate din pastă de bună calitate și bine arse, aparținând culturii Cucuteni (fig. 10/1-2). Prezența acestor artefacte în această așezare poate fi un indiciu în sprijinul ideii că au fost aduse aici în urma schimburilor intercomunitare, fiind binecunoscut faptul că aceste piese erau folosite la obținerea sării din saramură, devenind astfel etalon de schimb¹³. Deoarece în imediata apropiere a așezării de pe Dealul Valea Seacă nu se află izvoare de slatină, putem presupune că acestea au fost aduse aici odată cu sarea, din așezările contemporane aflate în apropiere, de la Lunca-Poiana Slatinei sau Țolici-Hălăbutoaia¹⁴.

În cadrul inventarului obiectelor din așezare un loc important îl constituie utilajul litic, destul de numeros și care va fi tratat unitar pentru ambele culturi (Precucuteni și Cucuteni), deoarece lipsa unui context stratigrafic clar face aproape imposibilă analiza individuală pentru fiecare civilizație în parte. Uneltele sunt lucrate în marea lor majoritate din silex și includ următoarele tipuri: lame retușate și neretușate (fig. 3/5-11; 4/1-5), gratoare pe așchii și pe lame, cu partea activă convexă sau rectilinie, care prezintă retușe abrupte (fig. 4/17-20, 22-24), inserții pentru seceri, așchii fin retușate. Prezența numeroaselor așchii, precum și a nucleelor de formă prismatică și ovală (fig. 3/2-4) pe întreaga suprafață a așezării, reprezintă un indiciu clar în sprijinul afirmației că uneltele de piatră erau lucrate pe loc. Silexul folosit la obținerea uneltelor provenea, se pare, din zăcămintele de pe Prut sau Nistru și era de două feluri: negru-cenușiu și vinețiu-alburiu. Alături de silex s-au utilizat și diferite roci locale sau aduse aici, din alte zone, pe calea schimbului.

Din categoria uneltelor din piatră șlefuită fac parte câteva topoare, tesle și dălțițe (fig. 5/1-5, 8-9). În urma cercetărilor de suprafață au fost recoltate doar topoare neperforate, care – după formă – erau trapezoidale (fig. 5/1, 3-4) și dreptunghiulare (fig. 5/5, 8). Cele din prima categorie sunt fie plate, fie cu una din laturi ușor bombată, cu tăișul drept sau arcuit, iar muchia rotunjită sau dreaptă. Topoarele dreptunghiulare au tăișul drept sau ușor arcuit, iar muchia este oblică sau trunchiată. Ambele categorii au fost lucrate din marne alb-gălbui sau din roci cenușii cu duritate medie, având dimensiuni cuprinse între 6 și 10 cm. Unele piese se află într-un stadiu inițial de prelucrare, iar altele prezintă deteriorări de la procesul de utilizare¹⁵. O altă categorie de unelte din piatră șlefuită o constituie dălțițele plate, de dimensiuni mici și mijlocii, care au fost lucrate în general din roci cu duritate medie (fig. 5/9).

¹² S. Marinescu-Bîlcu, *Cultura Precucuteni pe teritoriul României*, București, 1976, fig. 74/5, 8; 75/2.

¹³ N. Ursulescu, *Utilizarea izvoarelor sărate ...*, în *loc.cit.*, p. 36.

¹⁴ D. Monah, Gh. Dumitroaia, *Recherches sur l'exploitation préhistorique du sel en Roumanie*, în D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weler, J. Chapman (eds.), *op. cit.*, p. 13-34.

¹⁵ Pentru o prezentare pe larg a acestor tipuri de unelte, vezi și O. Cotoi, C. Grasu, *Unelte din piatră șlefuită din eneoliticul Subcarpaților Moldovei*, Iași, 2000, pl. 1-11.

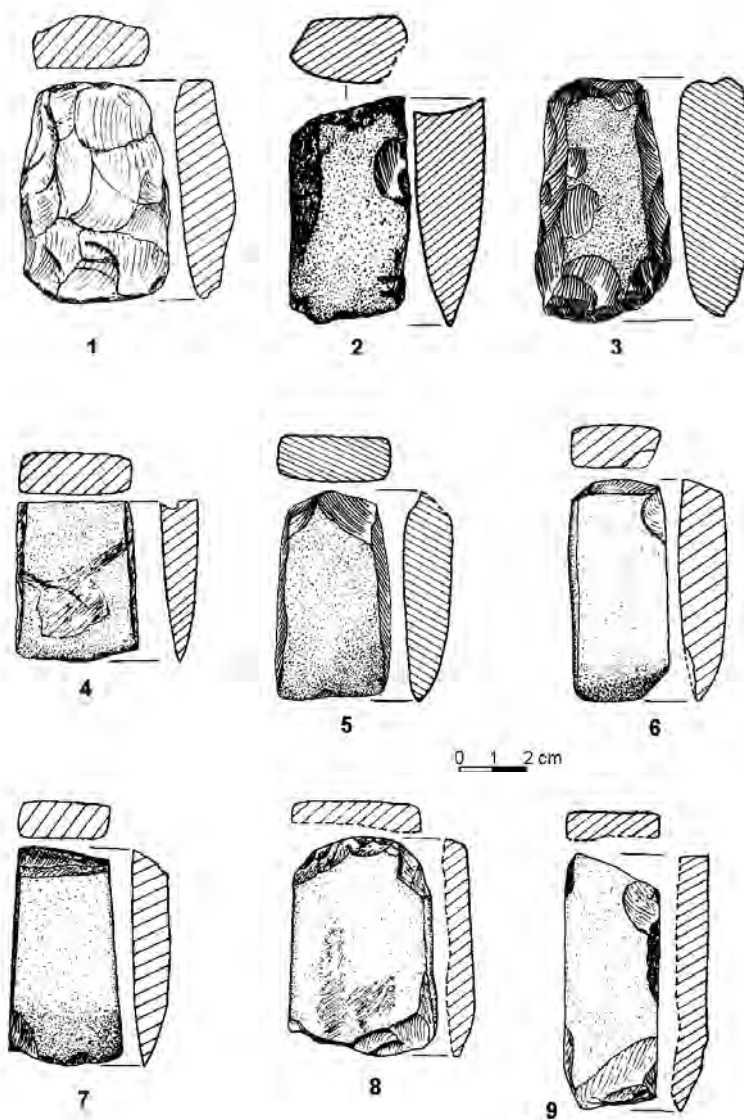

Fig. 5. Topoare eneolitice de piatră:
1-5, 8-9 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă; 6-7 – Topolița-La nord-vest de sat.

În ceea ce privește practicarea agriculturii, și în special cultivarea cerealelor, aceasta este dovedită și aici, ca și în alte așezări, de existența râșnițelor și frecătoarelor, întregi sau fragmentare, de formă ovală, lucrate din roci cu granulație mare, dar și a inserțiilor de silex pentru seceri¹⁶.

Etapa finală a epocii bronzului (cultura Noua) este documentată în această așezare doar prin câteva fragmente ceramice de mici dimensiuni, care au fost lucrate din pastă cu microprundișuri în compoziție. Mai deosebit este fragmentul din buza unui vas, decorat cu mai multe linii incizate dispuse în unghi și cu mici incizii verticale, care amintește de ornamentica specifică culturii Costișa (fig. 14/9).

Un lot important de fragmente ceramice specifice primei epoci a fierului a fost recoltat de pe suprafața așezării, ceea ce demonstrează că și în această perioadă istorică comunitățile umane au locuit pe Dealul Valea Seacă. De bună calitate și confecționată din pastă omogenă, ceramica acestei epoci este îngrijit modelată și arsă uniform. După modelare suprafața vaselor a fost finisată prin barbotinare sau lustruire.

Reconstituirea unui repertoriu de forme este dificil de realizat datorită stării fragmentare a ceramicii și a numărului redus de exemplare. Totuși, pe baza pieselor existente (detalii tectonice) și a analogiilor cu unele descoperiri din alte așezări (Grănicești¹⁷), s-a putut stabili o serie tipologică de recipiente ceramice: vase cu gâtul înalt, buza ușor răsfrântă în afară și corpul tronconic, ușor rotunjit, iar pe diametrul maxim cu câte două protuberanțe; vase cu buza lobată (fig. 13/2); cești globulare cu toarta supraînălțată (fig. 13/4); vase rotunde, ce prezintă pe diametrul maxim câte o pereche de proeminente (fig. 13/1); vase decorate cu caneluri (fig. 12/ 5-6), vase-sac decorate cu brâie alveolare (fig. 12/1-2; 13/9) sau cu striuri organizate în rețea (fig. 12/4; 13/8).

Sporadic, pe cuprinsul așezării au mai fost semnalate și fragmente de vase din perioada secolelor II-IV e.n., lucrate la roată, ce trebuie puse în legătură cu așezarea specifică acestei perioade, aflată în apropiere, pe malul stâng al Pârâului Valea Seacă.

Deoarece materialul arheologic prezentat a fost recoltat în urma recunoașterilor de suprafață, și pentru că nu dispunem de o situație arheologică clară, încadrarea cronologică și culturală a unor obiecte este greu de precizat, limitându-ne doar la o descriere a acestora:

- fusaiole bitronconice, înaltă de 3,2 cm, de culoare brun-cărmizie, bine lustruită (fig. 10/4).
- fusaiole fragmentară, plată, lucrată dintr-o pastă cu mult nisip în compoziție și arsă la cărmiziu (fig. 10/7).
- obiect de podoabă din foaie de cupru (?), în formă de fluture, cu orificiu pentru prindere și decorat cu o dublă incizie, în forma literei „V” (fig. 10/6).

¹⁶ E. Comșa, *Viața oamenilor din spațiul carpato-danubiano-pontic în mileniile 7-4 î. Hr.*, București, 1996, p. 36-37.

¹⁷ A. László, *Începutul epocii fierului la est de Carpați. Culturile Gáva-Holíhrady și Corlăteni-Chișinău pe teritoriul Moldovei, BiblThr*, VI, București, 1994, fig. 33/2; 42/6.

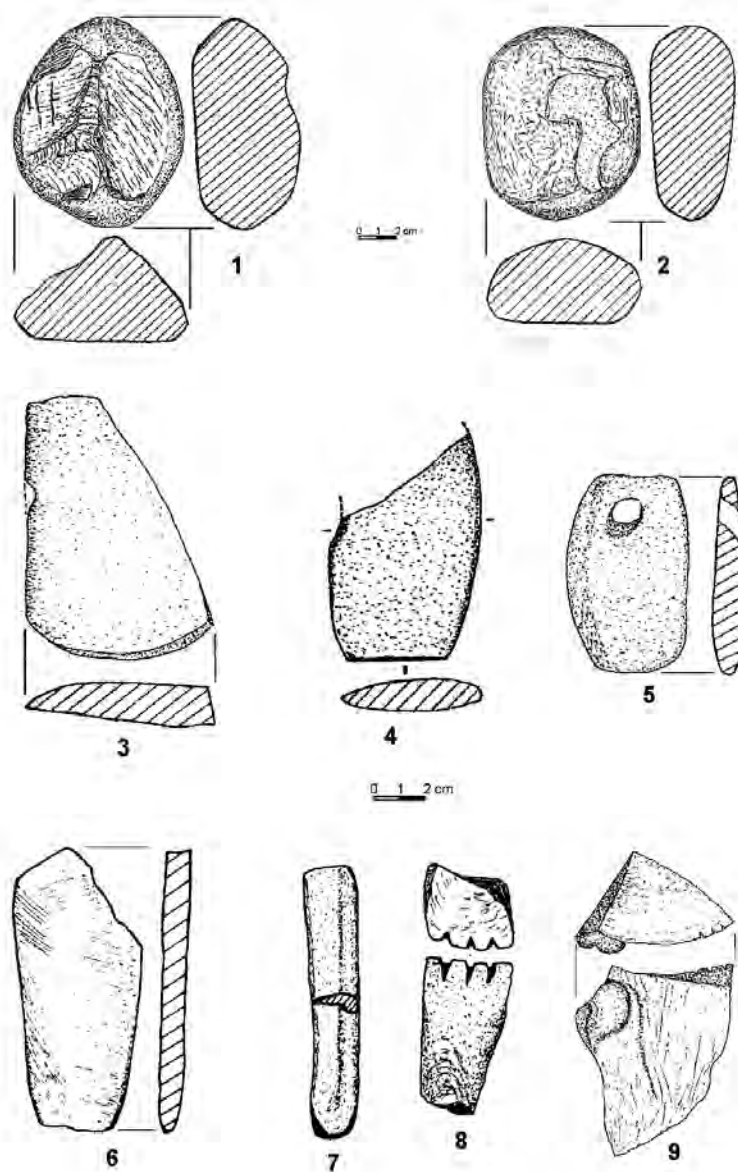

Fig. 6. Unelte de piatră (1-5) și os (6-9) din epoca bronzului:
1-4, 6-10 – Topolița-*La izvor*; 5 – Valea Seacă-*Panta de est a Dealului Buga*.

<http://www.muzeu-neamt.ro> / <http://cimec.ro>

6. *Săcălușești-La vest de pod*

La aproximativ 100 m vest de podul ce trece peste Topolița, pe malul stâng al acestui pârâu, la poala Dealului Ciohârlie, au fost descoperite sporadice fragmente ceramice, care – după factura pastei – aparțin sfârșitului epocii bronzului, cultura Noua. Tot aici au mai fost găsite o așchie de silex și bucăți de chirpici vitrificate.

7. *Săcălușești-Teritoriul satului*

Pe proprietatea lui Gheorghe Petrișor și la aproximativ 200 m nord față de cursul Topoliței, pe terasa a doua a acestui râu, au fost descoperite câteva așchii de silex atipice, precum și o lamă fragmentară din gresie. Lipsa altor materiale arheologice ne împiedică să propunem o încadrare cronologică pentru aceste artefacte.

II. Comuna Bălățești

8. *Valea Seacă-Dealul Buga*

Pe panta de nord-est a acestui deal și pe malul unui afluent de stânga al Pârâului Netezi, în apropierea izvoarelor acestuia, au fost recoltate câteva fragmente ceramice și o piesă de silex, care aparțin primei epoci a fierului. Lucrările agricole au mai scos la suprafață și numeroase pietre arse, care au fost sparte pe loc.

9. *Valea Seacă-Panta de est a Dealului Buga*

Și pe panta estică a acestui deal, înspre satul Netezi, au fost găsite puține resturi ceramice și așchii de silex. Lucrate dintr-o pastă grosieră, cu microprundișuri în compoziție, fragmentele ceramice pot fi încadrate, din punct de vedere cronologic, în cultura Noua. Tot aici au fost descoperite și câteva fragmente de vase lucrate la roată, caracteristice evului mediu. O piesă interesantă este și amuleta din piatră, de formă cvasirectangulară, perforată la capătul superior (fig. 6/6.) Analogii pentru această piesă găsim la Pufești (jud. Vrancea)¹⁸ și Murgeni (jud. Vaslui)¹⁹.

10. *Valea Seacă-Panta de sud a Dealului Buga*

Pe poala sudică a Dealului Buga, în zona înaltă din stânga Pârâului Zimbrești, la aproximativ 1,2 km față de șoseaua Bălățești - Târgu Neamț, au fost găsite sporadice fragmente ceramice, care pot fi încadrate în sec. II-III e.n. și care pot fi puse în legătură cu așezarea Valea Seacă-Pe Platou²⁰.

11. *Valea Seacă-La iezătură*

Recunoașterile de suprafață efectuate pe malul stâng al Pârâului Netezi, în dreptul unei mici iezături, au dus la descoperirea, pe un teren ușor înclinat, a unor resturi ceramice, care indică prezența în acest punct a unei așezări ce aparține primei epoci a fierului.

¹⁸ M. Florescu, M. Nicu, Gh. Rădulescu, *Câteva date referitoare la fazele târzii ale culturii Monteoru în lumina cercetărilor de la Pufești*, în *MemAntiq*, III, 1971, p. 170.

¹⁹ M. Rotaru, *Noi descoperiri de la sfârșitul epocii bronzului în bazinul Elanului*, în *TD*, IV, 1983, fig. 7/12.

²⁰ Gh. Dumitroaia, *Materiale și cercetări arheologice...*, în *loc.cit.*, p. 72.

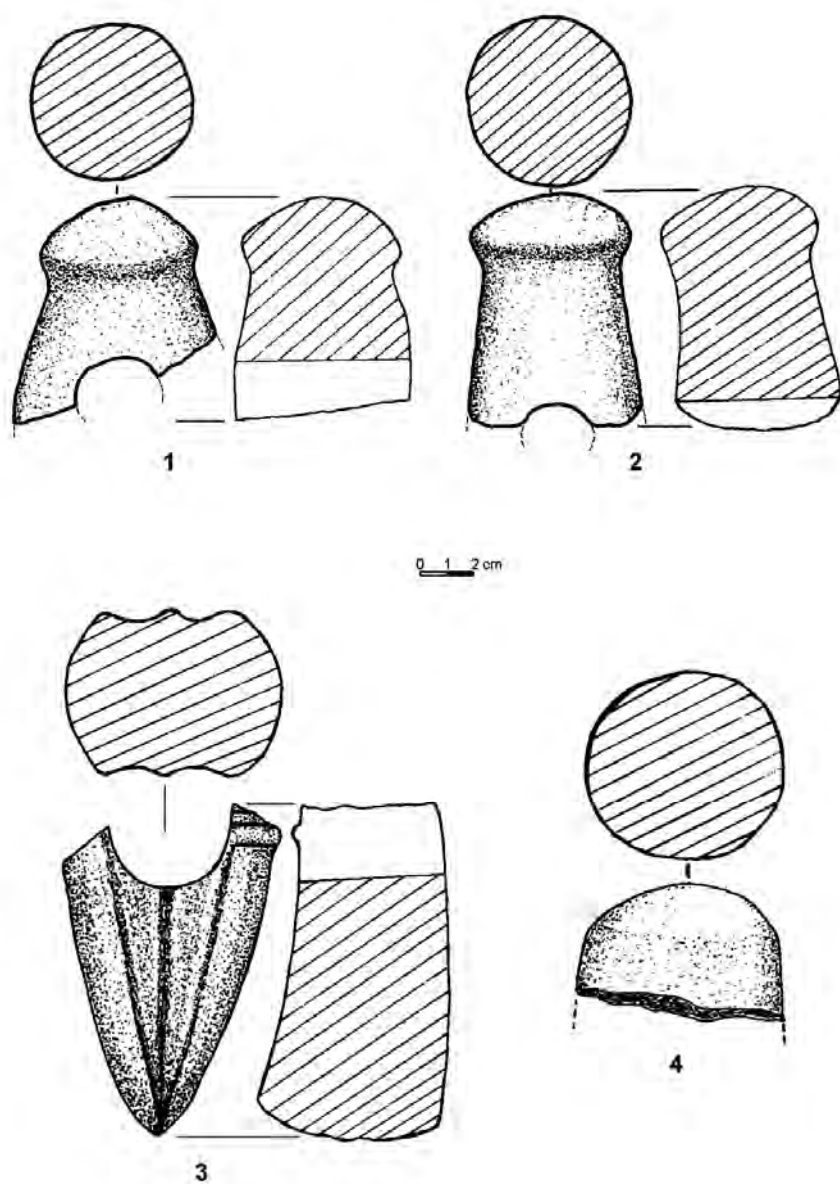

Fig. 7. Topoare de piatră din epoca bronzului: 1-2 – Vânători-Neamț - *La izvoare*; 3 – Topolița-*La izvor*; 4 – Topolița-*La nord-vest de sat*.

12. Valea Seacă-Terasa Pârâului Zimbrești

Pe terasa înaltă din stânga Pârâului Zimbrești, la aproximativ 200 m vest față de punctul menționat anterior, pe un platou situat la poalele Dealului Buga, au fost semnalate sporadice fragmente ceramice de factură hallstattiană și carpică.

13. Valea Seacă-Pe șes

De pe o zonă joasă, situată între Pârâul Zimbrești și Pârâul Sărat, în apropiere de confluența acestora, au fost culese materiale arheologice care aparțin sfârșitului epocii bronzului și primei epoci a fierului. Cele mai multe artefacte reprezintă resturi ceramice, care provin de la diferite tipuri de vase, caracteristice perioadelor amintite, unele dintre ele fiind decorate cu brăie simple sau alveolate (fig. 12/3), precum și cu incizii (fig. 11/12). De pe suprafața solului au fost recoltate și numeroase resturi osteologice. În apropiere au mai fost găsite și fragmente ceramice specifice evului mediu dezvoltat.

III Comuna Grumăzești

14. Grumăzești-La Hiza (sau La Hizanu)

În acest punct situat pe malul stâng al Pârâului Netezi, în partea de nord-est a satului, pe ogorul locuitorului L. Sânteanu, dar și pe terenurile învecinate au fost descoperite fragmente ceramice și resturi osteologice din diferite epoci istorice. Cele mai vechi urme materiale aparțin primei epoci a fierului și sunt reprezentate de fragmente ceramice, dar au mai fost identificate și urmele unei locuiri specifice sec. IV e.n. (fig. 15/7-8), precum și numeroase resturi ceramice aparținând evului mediu.

15. Netezi-Marginea de vest a satului

La ieșirea din sat, pe un teren arabil a fost găsit întâmplător un răzuitor convex, lucrat din silex, de factură eneolitică (fig. 4/21). În apropiere nu au fost identificate alte urme arheologice preistorice, ci doar câteva fragmente ceramice specifice evului mediu.

16. Topolița-Dealul Topolița

Pe panta de sud a Dealului Topolița și la 1 km vest de satul Netezi, au fost descoperite în urma recunoașterilor de suprafață sporadice fragmente ceramice, unele decorate cu brăie simple, care prin caracteristicile pastei, pot fi încadrate în etapa finală a epocii bronzului (cultura Noua).

17. Topolița-La nord-vest de sat

La aproximativ 800 m est de fostul C.A.P., pe un mic promontoriu de pe malul drept al Pârâului Valea Seacă, în apropierea satului Topolița au fost semnalate urmele unei așezări care a fost locuită încă din eneolitic, cele mai vechi obiecte descoperite aici aparținând culturii Precucuteni, probabil o etapă finală a fazei a II-a²¹. Cele câteva fragmente de vase descoperite pe suprafața așezării sunt caracteristice aceleiași civilizații, fiind decorate cu impresiuni, caneluri, linii incizate (fig. 8/6-10).

²¹ V. Diaconu, *Noi așezări precucuteniene ...*, în *loc.cit.*, p. 10.

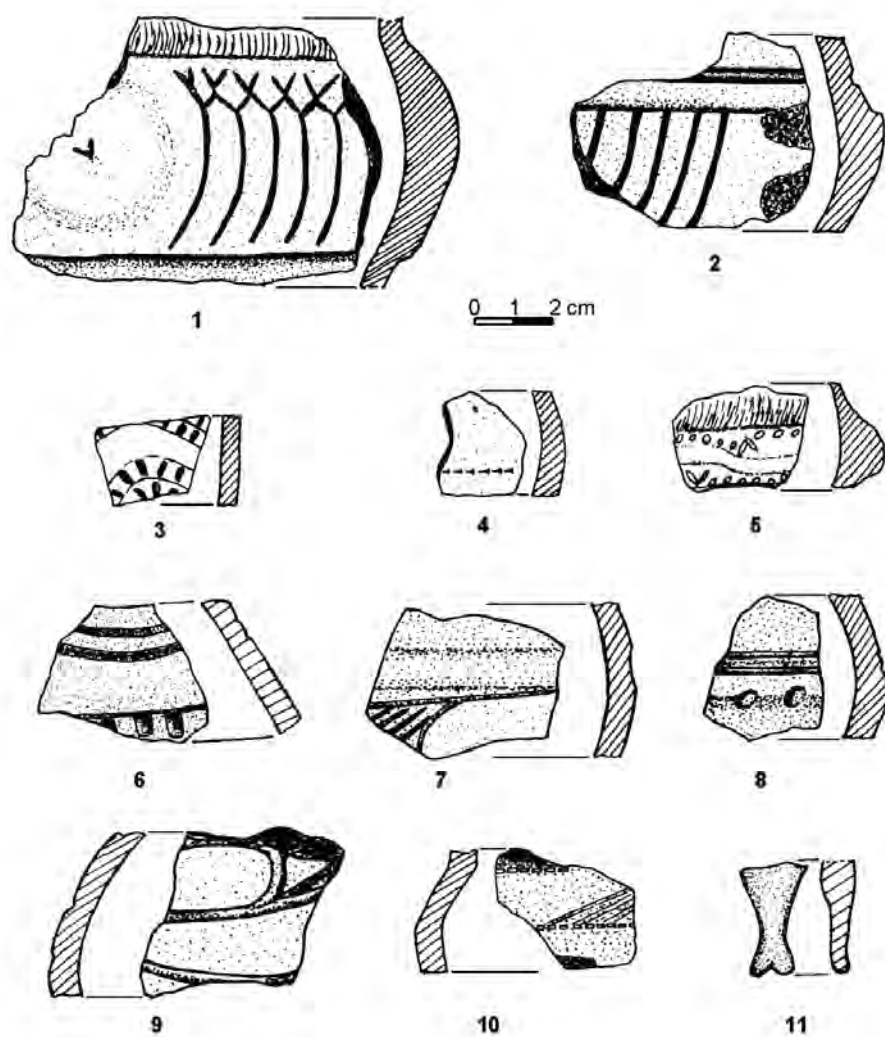

Fig. 8. Fragmente ceramice (1-10) și plastică antropomorfă (11) din eneolitic:
1-5 – Topolița-*La Illoi*; 6-11 – Topolița-*La nord-vest de sat*.

Plastica antropomorfă este reprezentată de jumătatea inferioară a unei statuete de mici dimensiuni, lucrată dintr-o pastă foarte fină, care are picioarele separate la bază (fig. 8/11). Inventarul litic constă în câteva tesle șlefuite (trapezoidale și dreptunghiulare) lucrate din marnă de culoare gălbuie-cenușie sau din roci cu duritate medie (fig. 5/6-7). Din categoria uneltelor mai fac parte un răzuitor de silex și o lamă de piatră.

Chiar dacă ocupă o suprafață redusă, așezarea a cunoscut mai multe etape de locuire, alături de materialele eneolitice fiind descoperite și obiecte care aparțin epocii bronzului (cultura Noua), hallstattului și secolelor II-IV e.n. Câteva fragmente ceramice sunt specifice culturii Noua, provenind de la vase în formă de sac, lucrate din pastă zgrunțuroasă cu nisip și micropundișuri în compoziție, decorate cu brâie orizontale sau oblice (fig. 11/7-9). Pentru prima epocă a fierului amintim un fragment dintr-o buză evazată, ce provine de la un vas cu corpul globular.

De la comunitățile culturii carpice și Sântana de Mureș se păstrează câteva fragmente de vase lucrate la roată, de culoare cenușie. Tot din această așezare provine și un topor fragmentar (cu muchia cilindrică) lucrat dintr-o rocă dură, de culoare verzuie, care poate fi atribuit culturii Noua (fig. 7/4).

18. Topolița-La izvor

Pe terasa inferioară din stânga Topoliței, în marginea de est a satului, pe ogoarele din preajma unui izvor, au fost descoperite bogate materiale arheologice, care atestă o locuire a acestui punct încă din perioada finală a epocii bronzului (fig. 11/1-6) și din prima parte a epocii fierului (fig. 12/7-17). De pe suprafața solului au fost recoltate numeroase fragmente ceramice, care provin de la diferite tipuri de recipiente ceramice, precum: vase-sac, străchini și vase cu corpul globular. Tot aici au mai fost găsite și numeroase resturi osteologice, iar unele dintre acestea păstrează urme de prelucrare. Din categoria uneltelor de os amintim câțiva omoplați crestați (fig. 6/8-9), o daltă (fig. 6/6) și un cuțit lucrat dintr-o coastă de animal (fig. 6/7). Alături de aceste obiecte au mai fost descoperite și câteva frecătoare (fig. 6/1-2), lucrate din piatră de râu, precum și două cuțite curbe din gresie, aflate în stare fragmentară (fig. 6/3-4). O piesă interesantă o reprezintă toporul de luptă fragmentar, lucrat dintr-o rocă foarte dură (fig. 7/3), care imită obiecte asemănătoare de bronz, care își găsește analogii la Bădila (jud. Tulcea)²² și chiar în regiunea caucaziană²³.

19. Topolița-La Ilioi

Pe terasa a doua a Pârâului Topolița, la 1 km est de livada de pe Dealul Ocea, au fost recoltate materiale arheologice care aparțin culturii Precucuteni, probabil începutul fazei a II-a, reprezentate de fragmente ceramice (fig. 8/1-5), dar și de unelte de piatră, silex și obsidian (fig. 4/6-16)²⁴. Pe suprafața aceleiași așezări au mai fost găsite și sporadice fragmente ceramice specifice sfârșitului epocii bronzului și începutului epocii fierului.

²² I. Vasiliu, *Topoare de piatră din epoca bronzului aflate în colecția Muzeului de Arheologie din Tulcea*, în *Peuce*, XII, 1986, pl. 1/1.

²³ M. Zápotoký, *Streitaxte und Streitaxtekulturen*, în *PamArch*, 57, 1966, fig. 13.

²⁴ V. Diaconu, *Noi așezări precucuteniene ...*, în *loc.cit.*, p. 9.

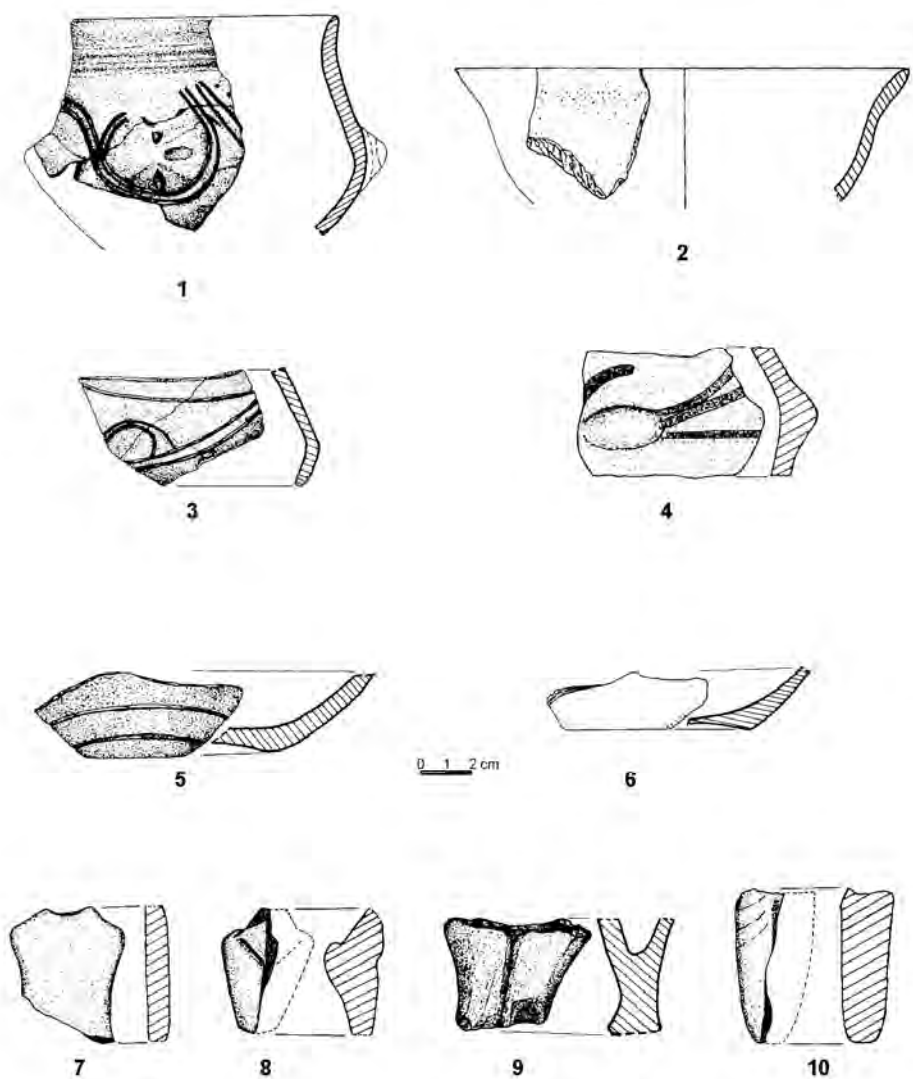

Fig. 9. Fragmente ceramice (1-6) și plastică antropomorfă (7-10) din eneolitic:
1-10 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă.

20. *Topolița-La ieșirea din sat*

Pe partea stângă a șoselei ce duce spre Grumăzești, în preajma unui izvor situat la 300 m sud față de biserica din satul Ocea, au fost recoltate fragmente ceramice, unele specifice primei epoci a fierului, decorate cu caneluri, iar altele din sec II-III e.n (fig. 15/6). Mai deosebită este statueta hallstattiană decorată cu șiruri succesive de împunsături (fig. 14/10), care permite încadrarea acestei așezări în cultura Gáva-Holihady²⁵.

IV. Comuna Petricani

21. *Târpești-Pe șes*

În partea de vest a satului, pe malul stâng al Topoliței, la aproximativ 100 m de confluența acesteia cu pârâul Netezi, au fost găsite sporadice fragmente ceramice de factură hallstattiană (?) și din sec. IV e.n.

22. *Boiștea-Pârâul Arin*

Pe malul stâng al acestui pârâu, la aproape 1 km față de șoseaua Tg. Neamț - Petricani, au fost descoperite câteva silexuri și bucăți de chirpic ars. Tot în această zonă mai este menționată o așezare Cucuteni A²⁶.

V. Orașul Târgu Neamț

23. *Târgu Neamț-Centrul de achiziție a fructelor de pădure*

Cu prilejul săpării fundației pentru construirea unei noi hale a fabricii de prelucrare a lemnului a fost descoperit un sfredel de fier cu bară transversală (puternic corodat) și o cheie de mari dimensiuni. Muncitorii care ne-au donat aceste obiecte au menționat și descoperirea unor fragmente ceramice, dar acestea nu au mai putut fi recuperate.

24. *Târgu Neamț-Dealul Humulești*

În apropiere de așezarea de pe Dealul Valea Seacă, pe malul stâng al pârâului, s-au descoperit urmele unei așezări ce aparține carpilor (sec II-III e.n.) și culturii Sântana de Mureș (sec. IV e.n.). Așezarea ocupă o parte din panta sudică a Dealului Humulești, întinzându-se de-a lungul Pârâului Valea Seacă pe o suprafață de aproximativ 2000 m².

Ceramica descoperită aici aparține cele două categorii cunoscute în La Tène (lucrată cu mâna și respectiv la roată). De la vasele lucrate cu mâna se păstrează doar câteva fragmente, în compoziția cărora se întâlnesc multe cioburi pisate și pietricele. Arderea lor a fost inegală, acestea având culoarea cărămizie sau cenușiu-gălbuie. Cea mai întâlnită formă de vas a acestei categorii o constituie vasul de tip sac, cu butoni. Ceramica lucrată la roată este predominantă în cadrul așezării. Vasele acestei categorii au fost realizate dintr-o pastă de bună calitate, omogenă, iar arderea este uniformă, de culoare roșie sau cenușie.

²⁵ A. László, *Statuetele antropomorfe ale culturii Gáva-Holihady*, în *MemAntiq*, XX, 1995, p. 85-97.

²⁶ Gh. Dumitroaia, *Materiale și cercetări arheologice ...*, în *loc.cit.*, p. 80.

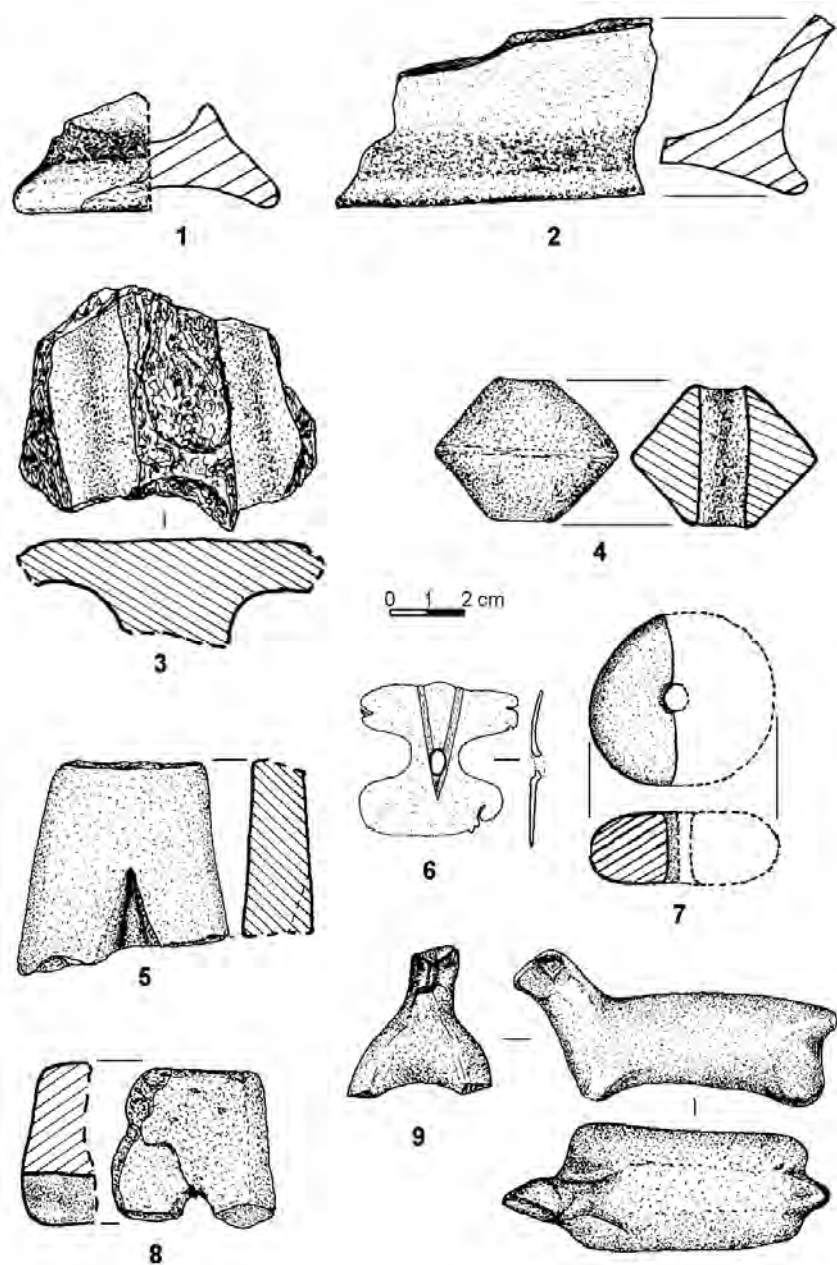

Fig. 10. Fragmente de *briquetage* (1-2), obiecte de lut (3-5, 7-8), cupru (6?) și plastică zoomorfă (9): 1-9 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă.

Repertoriul de forme al acestei categorii este mult mai variat decât al ceramicii modelate cu mâna. Tot aici se cuvine menționat faptul că vasele lucrate la roată se împart în două categorii: vase cu toartă și respectiv fără toartă, acestea cunoscând diferite forme – vase cu corpul rotund, fructiere, străchini, strecurători (fig. 15/2, 4-5, 10). Ca și în alte așezări de acest fel, alături de ceramica autohtonă se întâlnește și ceramica de factură romană, dar într-o proporție net inferioară. Aceasta este reprezentată mai ales de torți fragmentare ce provin de la amfore, lucrate din pastă zgrunțuroasă, cu mult nisip în compoziție, având culoarea alburie sau roz-gălbuie. Torțile sunt de tipul cu nervură mediană sau cu o canelură largă (fig. 15/1, 5).

Culturii Sântana de Mureș îi sunt caracteristice câteva fragmente ceramice, cele mai multe având în compoziția pastei o cantitate mare de microprundișuri. Tot din această categorie face parte și o piesă care provine de la gura unui chiup, cu buza evazată orizontal și decorată cu linii incizate, dispuse probabil vălurit.

Pe lângă ceramică au mai fost recoltate câteva bucăți de chirpici vitrificați și câteva așchii de piatră, care atestă urmele unei locuiri anterioare celor deja menționate.

Tot pe Dealul Humulești, la aproximativ 200 m în stânga șoselei Târgu Neamț - Piatra Neamț, a fost descoperită o așchie de silex, de mari dimensiuni, puternic patinată (în unele porțiuni patina albă atinge grosimea de aproximativ 1 mm) și care ar putea aparține paleoliticului mijlociu (fig. 3/1).

25. Târgu Neamț-Dealul Colacu

Pe culmea acestui deal, situat la sud-est de Humulești, înspre satul Boiștea, lângă rețeaua de înaltă tensiune, se află două movile aplatizate, cu înălțimi cuprinse între 0,5 și 1 m și cu un diametru de aproximativ 15 m. În vecinătatea lor au fost semnalate un fragment ceramic de mici dimensiuni și o vertebră calcinată, în stare fragmentară.

26. Târgu Neamț-Dealul Movilelor

Pe panta sudică a acestui deal, situat la sud-vest de Humulești, de pe terenul lui V. Diaconu, au fost recoltate bucăți de râșniță, câteva fragmente ceramice, precum și o pipă fragmentară de lut, ce aparține evului mediu.

27. Târgu Neamț-Biserica Sfântul Nicolae (Humulești)

Cu ocazia lucrărilor de consolidare și refacere a edificiului de cult din Humulești, au fost descoperite două inscripții în piatră, una datată în sec. al XVII-lea, iar cealaltă în prima jumătate a sec. XIX-lea. Interesant este faptul că piesa mai veche păstrează o porțiune dintr-un text scris cu caractere latine, iar cea de-a doua reprezintă o piatră de mormânt al cărei text a fost inscripționat cu caractere chirilice. Ambele inscripții se află la Biserica „Sfântul Nicolae”.

28. Târgu Neamț-Humulești

Dintr-un punct neprecizat, situat în acest cartier, provine un pinten de fier, cu roțiță dințată, aflat într-o avansată stare de degradare. Această piesă aparține probabil evului mediu (fig. 16/10).

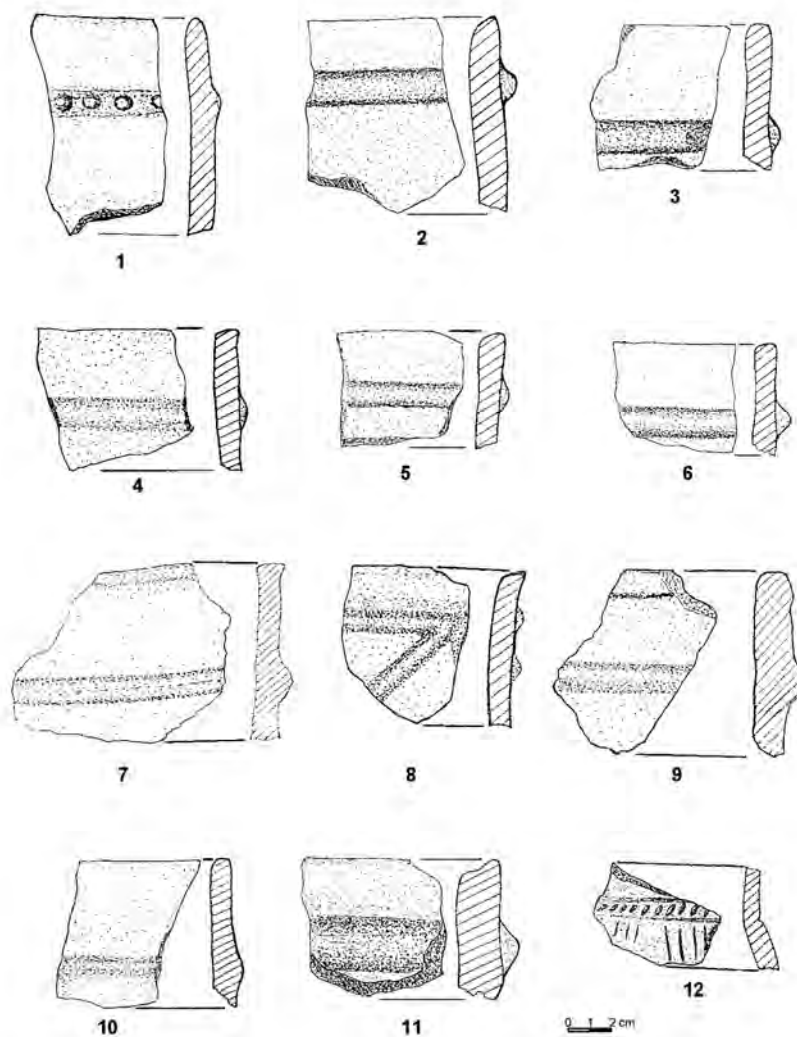

Fig. 11. Fragmente ceramice din epoca bronzului: 1-6 – Topolița-La izvor; 7-9 – Topolița-La nord-vest de sat; 10-12 – Valea Seacă-Pe șes.

29. *Târgu Neamț-La arini*

În stânga șoselei Târgu Neamț - Băile Oglinzi, la ieșirea din cartierul Pometea, lucrările pentru construirea unui imobil au dus la descoperirea unor materiale arheologice, date în eneolitic și epoca bronzului. Ocupând o porțiune din baza versantului sud-estic a Culmii Pleșului, așezarea a beneficiat de condiții naturale favorabile, care au permis locuirea acestei zone de către diferite comunități preistorice. Locuirea în acest punct poate fi pusă și pe seama existenței izvoarelor de slatină de la Băile Oglinzi, situate la 1,5-2 km nord-vest și exploatate încă din preistorie²⁷.

Alături de fragmente ceramice cărămizii, lucrate din pastă de bună calitate și care aparțin culturii Cucuteni (fază neprecizată), de aici au mai fost recoltate și câteva fragmente ce provin de la vase lucrate dintr-o pastă cu mult nisip și microprundișuri în compoziție, unele dintre ele fiind decorate cu brăie alveolare (aparțin probabil culturii Noua). Între piesele litice se remarcă un răzuitor de silex, calcinat, și un mic nucleu prismatic.

În apropierea acestui loc, pe un teren arabil, au mai fost semnalate numeroase fragmente ceramice lucrate la roată, unele dintre ele fiind smălțuite, care aparțin secolelor XVIII-XIX.

30. *Târgu Neamț-La Ursu*

În cartierul Pometea, pe strada George Coșbuc, lucrările agricole efectuate pe terenul lui Dumitru Ursu, au scos la suprafață urmele unei așezări medievale de mici dimensiuni. Materialul ceramic descoperit aici provine de la vase lucrate la roată, din pastă cu mult nisip în compoziție și arsă, în general, la cărămiziu sau brun-cărămiziu. Pe unele fragmente se păstrează și urme de smalț. Ca forme se întâlnesc diferite tipuri de oale, străchini și capace. Tot din lut este lucrată și o fusaiolă bitronconică fragmentară (fig. 16/8).

31. *Târgu Neamț-La Săvoi*

Cu ocazia unor lucrări de aducțiune a apei, în curtea locuitorului Gh. Săvoi din cartierul Pometea, au fost scoase la suprafață fragmente ceramice care provin de la diferite tipuri de străchini și oale, unele dintre ele fiind decorate cu roțița dințată. Toate aceste artefacte pot fi datate în sec. al XVIII-lea (fig. 16/9).

32. *Târgu Neamț-Strada Ion Roată*

La aproximativ 100 m vest de Biserica Sfinții Mihail și Gavril din cartierul Pometea, pe strada Ion Roată, lucrările edilitare au dus la descoperirea a numeroase fragmente ceramice, care aparțin fazei Cucuteni B și evului mediu târziu. Așezarea cucuteniană a fost semnalată prima dată de C. Matasă și ocupă o suprafață destul de mare²⁸. Ceramica medievală este mult mai numeroasă, fiind lucrată la roată, având pereții subțiri și culoarea în general neagră-cenușie. Fragmentele provin mai ales de la vase de dimensiuni mijlocii, cu corpul rotund și buza ușor evazată, precum și de la ulcioare și străchini. Decorul a fost realizat în majoritatea cazurilor cu roțița dințată și este dispus pe umărul și corpul vaselor (fig. 16/1-3).

²⁷ Gh. Dumitroaia, *Depunerile neo-eneolitice ...*, în *loc.cit.*, p. 75.

²⁸ D. Monah, Șt. Cucos, *Așezările culturii Cucuteni din România*, Iași, 1985, p. 153, nr. 1026.

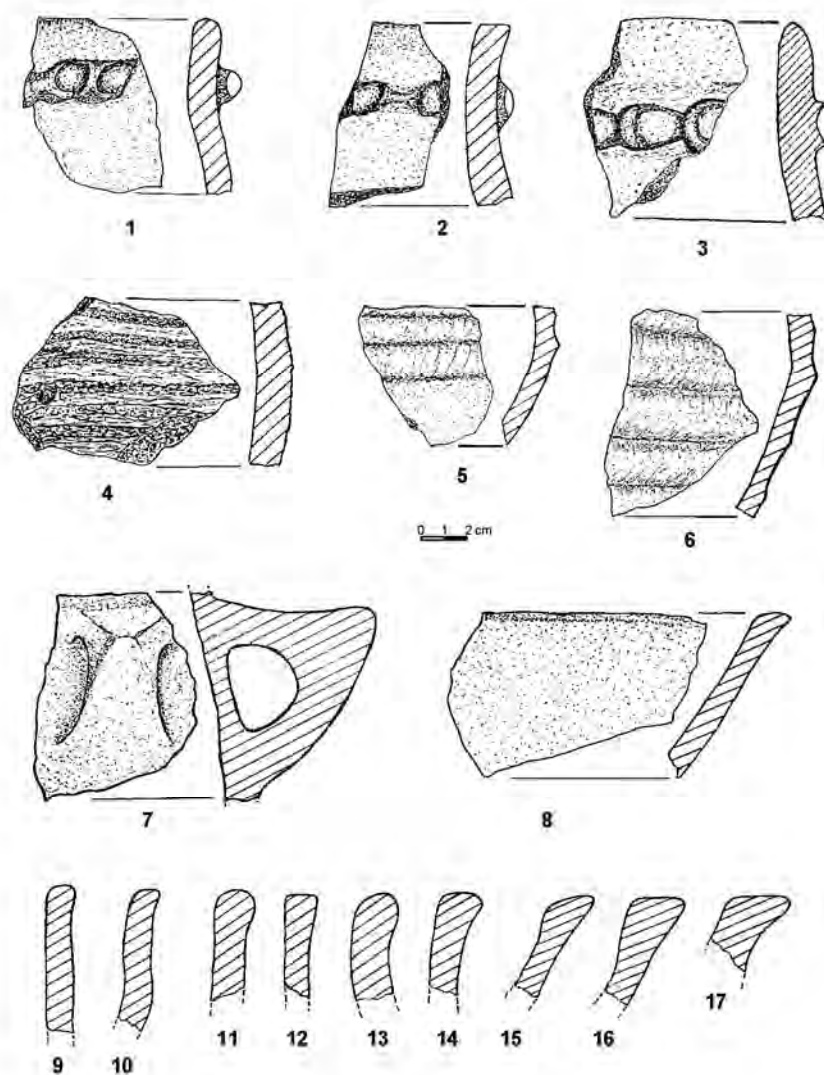

Fig. 12. Fragmente ceramice din prima epocă a fierului: 1-2, 4-6 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă; 3 – Valea Seacă-Pe șes; 7-17 – Topolița-La izvor.

33. Târgu Neamț-Piața Comercială

În anul 1999, în timpul săpăturilor pentru fundația unui imobil, de la diferite adâncimi au fost scoase bucăți de chirpici provenind de la pereții locuințelor, fragmente ceramice și oase de animale. De la 3,00 m adâncime au fost recoltate câteva fragmente de vase lucrate la roată, de culoare cărămizie și cenușie, precum și o defensă de mistreț. Tot din aceeași excavație, dar de la adâncimi ce nu pot fi precizate, provin fragmente ceramice pictate (unele smălțuite) sau decorate cu roțița dințată. Vasele erau în general de dimensiuni mici și mijlocii, bine arse și variate ca forme: oale, străchini, ulcioare, strecurători (fig. 16/4-7). Unele dintre acestea prezintă și decor lustruit.

Ca piese deosebite se remarcă un mic vas de porțelan, pe suprafața căruia este inscripționat textul: „ZU NIE GDIEMAJ DOJA ZONE” (fig. 16/7), o pipă (fig. 16/12), un fragment de conductă din lut și o monedă de 1 leu din 1874.

VI Comuna Vânători-Neamț

34. Vânători-Neamț - La izvoare sau La budăie

Situată la poalele Dealului Osoi, în preajma unor izvoare bogate, așezarea de aici a fost cercetată printr-un sondaj, fiind puse în evidență două niveluri culturale: unul eneolitic (cultura Cucuteni)²⁹ și unul de la sfârșitul epocii bronzului (cultura Noua)³⁰. Noile recunoașteri de suprafață au avut ca principal scop verificarea informațiilor arheologice mai vechi, prilej cu care au fost descoperite la suprafața solului fragmente ceramice specifice culturii Noua, două topoare fragmentare din piatră, fragmente ceramice hallstattiene și resturi ceramice caracteristice culturii Sântana de Mureș (fig. 15/11) și evului mediu.

* * *

Pentru a concluziona, putem spune că prin intermediul recunoașterilor de suprafață efectuate în zona orașului Târgu Neamț, dar și prin înregistrarea altor informații de natură arheologică, au fost identificate și investigate 34 de noi puncte de interes arheologic, fiind puse în evidență 62 de așezări, posibile așezări sau descoperiri izolate (vezi tab. 1).

Dacă analizăm din punct de vedere cronologic aceste descoperiri, poate fi observată următoarea situație: în 2 puncte au fost identificate artefacte ce pot fi caracteristice paleoliticului, 7 stațiuni și descoperiri sunt specifice eneoliticului (3 așezări ale culturii Precucuteni, 3 așezări ale culturii Cucuteni – fazele A și B – și o descoperire izolată care prezintă caracteristici ale eneoliticului); 11 așezări din epoca bronzului, toate aparținând culturii Noua; 12 așezări sau posibile așezări care aparțin primei epoci epoci a fierului; 9 așezări sau puncte arheologice care sunt atribuite perioadei sec II-IV e.n. (6 dintre acestea aparțin civilizației dacilor liberi din sec. II-III e.n., iar 3 aparțin culturii Sântana de Mureș); 15 posibile așezări care datează din evul mediu și 3 descoperiri care aparțin sec. XVII-XIX. Pe lângă toate acestea mai semnalăm și 3 descoperiri de obiecte izolate, a căror datare este deocamdată incertă.

²⁹ Ibidem, p.164-165, nr. 1129.

³⁰ Gh. Dumitroaia, *Sondajul arheologic de la Vânători-Neamț*, în *MemAntiq*, XII-XIV, 1986, p. 15-27.

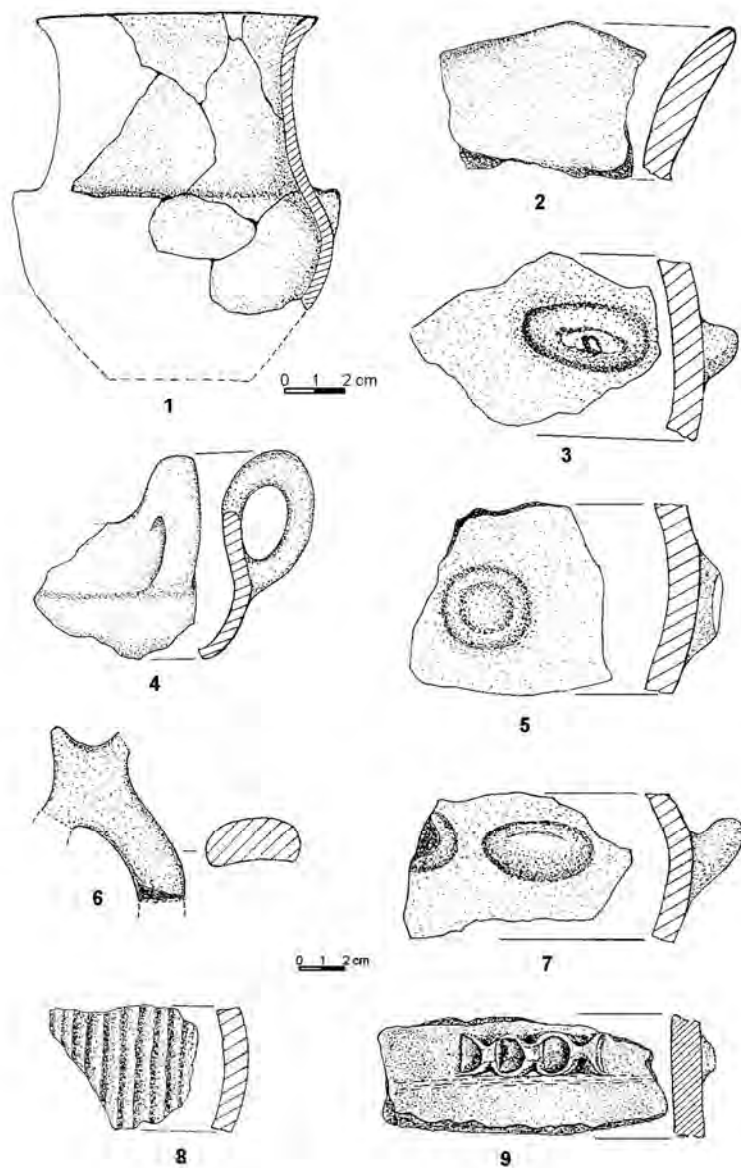

Fig. 13. Fragmente ceramice din prima epocă a fierului: 1-9 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă.

Din datele prezentate se poate constata că în arealul cercetat, de aproximativ 50 km², există o densitate destul de mare a siturilor arheologice. Totuși, distribuția acestora în teritoriu este neuniformă, cele mai multe fiind întâlnite în partea centrală și de sud a zonei pe care o analizăm. Acest lucru se datorează în principal bogatei rețele hidrografice (cursuri de apă și izvoare), dar și formelor de relief (pantele dealurilor, terase, lunci), care permiteau practicarea agriculturii și creșterea animalelor.

Referitor la formele de relief, observăm că cele mai multe așezări sunt amplasate pe pantele înșorite ale dealurilor, în zone favorabile agriculturii, pe șesuri și în zone de luncă, dar nici odată în zone montane sau în zone inundabile.

De asemenea, trebuie să precizăm faptul că se întâlnesc așezări cu mai multe etape de locuire, sau doar cu un singur nivel, aspect ce are legătură în principal cu factorii de mediu, la care se adaugă posibilitățile de apărare sau situarea pe traseul unor rute de schimb. De cele mai multe ori se constată că așezările care dispun de condiții favorabile pentru apărare au cunoscut mai multe etape de locuire, așa cum este cazul stațiunii de pe Dealul Valea Seacă. În schimb, așezările amplasate în zone joase, pe terasele inferioare ale apelor, cunosc o singură etapă de locuire și doar în rare cazuri pot fi surprinse urmele unor locuiri ulterioare.

Dacă pentru așezările pre- și protoistorice doar artefactele descoperite pe cale arheologică oferă informații despre locuirea punctelor respective, pentru evul mediu beneficiem și de consemnări documentare ale unor așezări care se găsesc în majoritate pe Valea Topoliței, iar unele dintre acestea constituie nucleul satelor actuale³¹.

Noile recunoașteri arheologice de suprafață, corelate cu vechile cercetări arheologice, documentează existența unui număr consistent de stațiuni arheologice, care contribuie la îmbogățirea repertoriului arheologic al județului Neamț, precum și la crearea unei imagini mai clare în ceea ce privește locuirea Depresiunii Neamț în cursul istoriei.

³¹ Iată câteva mențiuni documentare în acest sens: *a)* 1398-1400, Iuga voievod ... *care din hronologia domnilor să vedi că au domnit la anii 1400 cuprinzătoriu că au dat lui Șerban Hândău, pentru slujbile ce au făcut domnitorilor de mai înainte, precum și domniile sale, trei sate: unul Solomoneștii, pe Topolița și două sate, Muntenii și Particeștii pe Cracău ...*; DRH, A, vol. 1 (1384-1448), Moldova, doc. nr. 7; *b)* 2 martie 1422, Alexandru voievod ... *am dat mănăstirii înălțării domnului și dumnezeului și mântuitorului nostru, cea de la Neamț, unde este stareț chir Siluan, două sate, un sat pe Moldova, anume Budzești, și altul pe Topolița, Selișteea lui Nenovici, ca să-i fie acestei mai înainte mănăstiri uric, cu tot venitul, neclintit nici odată, în vecii vecilor ...*; DRH, A, vol. 1 (1384-1448), Moldova, doc. nr. 50; *c)* 14 iulie 1451, Bogdan voievod *Facem înștiințare pentru adevărat și credincios boiarul nostru Zianco, că slujind noao cu dreapta credință, miluitu-l-am pre dânsul osebit de altă milă a noastră, sate anume Hușii pe Șomuz, unde au fost casele Oncii și pe Topolița, Urichenii și Răteștii unde sunt casele lui și Davideștii, unde au fost curțile lui cele vechi și părțile lui din Ceahlăieni (probabil vechea denumire a satului Săcălușești) și Alexăndrenii ...*; DRH, A, vol. 1 (1384-1448), Moldova, doc. nr. 295; *d)* 7 iunie 1455, Petru voievod ... *l-am miluit cu deosăbita a noastră milă, i-am dat și i-am întărit lui satul anume Stețcanii, a femeii lui ocină, Sârbii pe Seret și Mircești, și jumătate din Blicești (Blăgești?) pe Topolița ...*; DRH, A, vol. 1 (1384-1448), Moldova, doc. nr. 47.

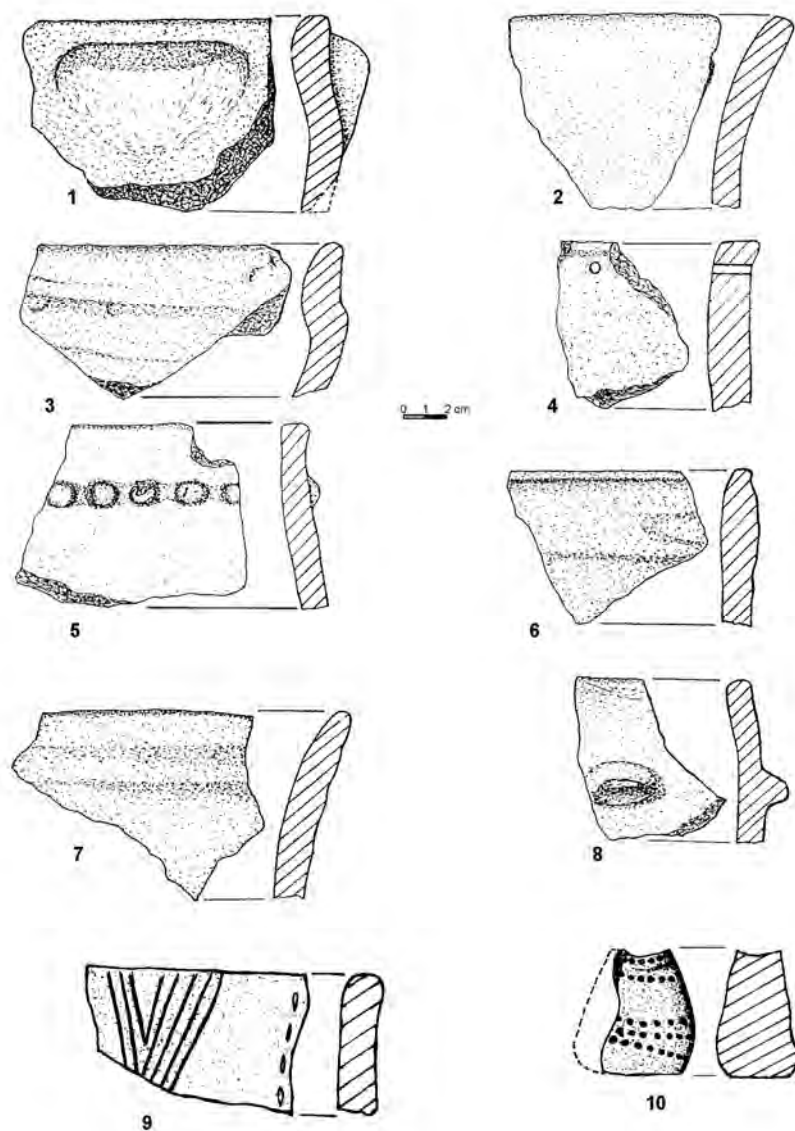

Fig. 14. Fragmente ceramice din epoca bronzului (9?), epoca fierului și plastică antropomorfă hallstattiană (10): 1-9 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă; 10 – Topolița-La ieșirea din sat.

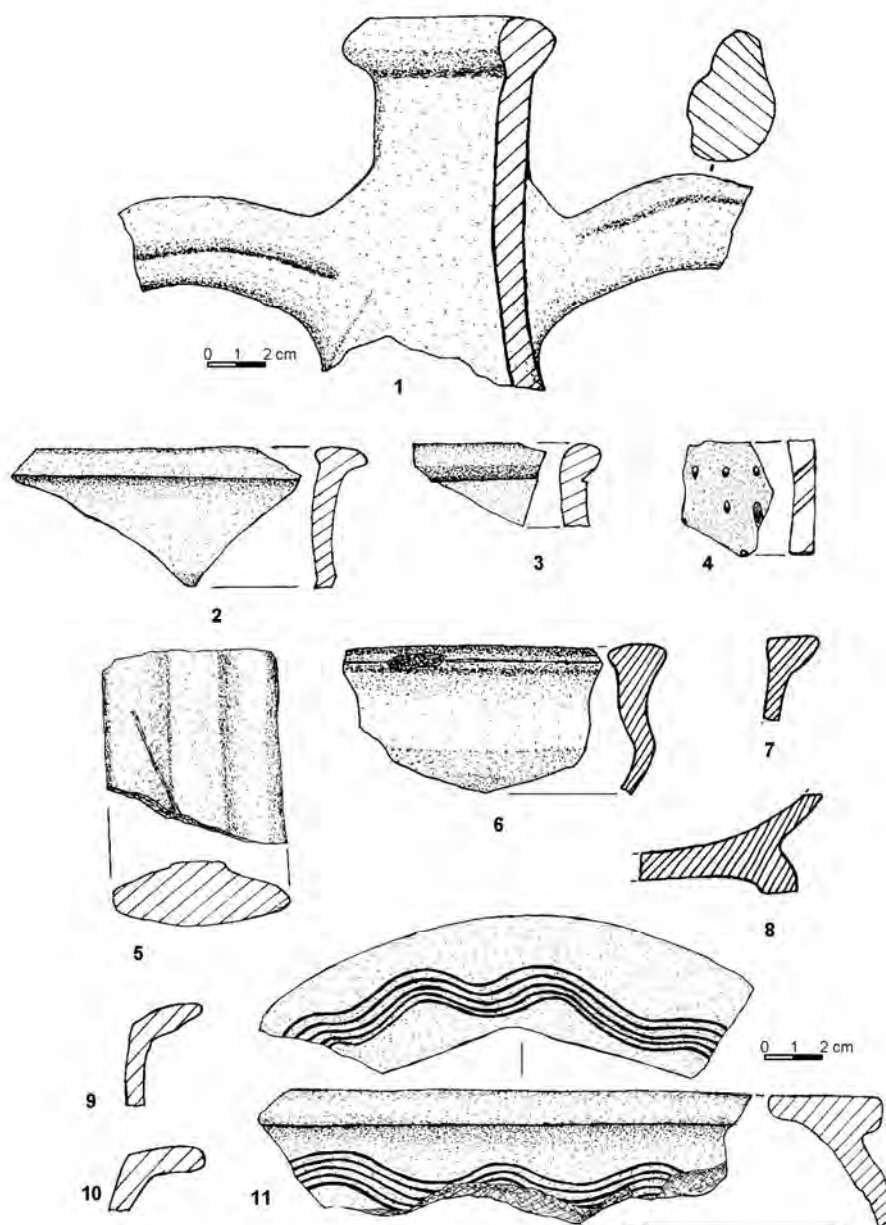

Fig. 15. Fragmente ceramice din secolele II-IV:
1-5, 9-10 – Târgu Neamț-Dealul Humulești; 6 – Topolița-La ieșirea din sat;
7-8 – Grumăzești-La Hiza; 11 – Vânători-Neamț - La izvoare.

Fig. 16. Fragmente ceramice medievale (1-10) și pinten de fier (11):
 1-3 – Târgu Neamț-*Str. Ion Roată*; 4-7, 12 – Târgu Neamț-*Piața Comercială*;
 8 – Târgu Neamț-*La Ursu*; 9 – Târgu Neamț-*La Săvoi*;
 10 – Târgu Neamț-*Humulești*; 11 – Agapia-*La molizi*.

Nr. crt.	Localitate / Toponim	Paleolitic	Eneolitic	Epoca Bronzului	Epoca Fierului	Secolele II-IV	Evul Mediu	Sec. XVIII-XX	Incerte
1	Agapia-Mănăstire						•		
2	Agapia-Molizi						•		
3	Agapia-La iezături			•					
4	Filioara-La sud-est de biserică						•		•
5	Săcălușești-Dealul Valea Seacă	•?	•	•	•	•			
6	Săcălușești-La vest de pod			•					
7	Săcălușești-Teritoriul satului								•
8	Valea Seacă-Dealul Buga				•				
9	Valea Seacă-Panta de E a Dealului Buga			•			•		
10	Valea Seacă-Panta de S a Dealului Buga					•			
11	Valea Seacă-La iezătură				•				
12	Valea Seacă-Tearasa P. Zimbrești				•	•			
13	Valea Seacă-Pe șes			•	•				
14	Grumăzești-La Hiza				•	•	•		
15	Netezi-La nord-vest de sat		•						
16	Topolița-Dealul Topolița			•					
17	Topolița-La nord-vest de sat		•	•	•	•	•		
18	Topolița-La izvor			•	•				
19	Topolița-La Ilioi		•	•	•				
20	Topolița-La ieșirea din sat				•	•			
21	Târpești-Pe șes				•	•			
22	Boiștea-Pârâul Arin		•						
23	Târgu Neamț-Centrul de achiziție						•		
24	Târgu Neamț-Dealul Humulești	•				•			
25	Târgu Neamț-Dealul Colacu								•
26	Târgu Neamț-Dealul Movilelor						•		
27	Târgu Neamț-Biderica Sf. Nicolae						•	•	
28	Târgu Neamț-Humulești						•		
29	Târgu Neamț-La Arini		•	•				•	
30	Târgu Neamț-La Ursu						•		
31	Târgu Neamț-La Săvoi						•		
32	Târgu Neamț-Str. Ion Roată		•				•		
33	Târgu Neamț-Piața Comercială						•	•	
34	Vânători-Neamț - La izvoare			•	•	•	•		

Tab. 1. Noile puncte arheologice și situația cronologică a descoperirilor realizate prin intermediul recunoașterilor de suprafață

<http://www.muzeu-neamt.ro> / <http://cimec.ro>

IDENTIFICATIONS ARCHÉOLOGIQUES DE TERRAIN DANS LA ZONE DE LA VILLE DE TÂRGU NEAMȚ

Résumé

Par l'intermédiaire de cet article sont présentés les résultats des identifications de terrain, effectué dans la ville de Târgu Neamț et ses environs. Elle est située au nord-est de la Moldavie, dans la Dépression de Neamț, typiquement souscarpatique, dépression qui bénéficie de conditions de milieu favorables à l'hébergement des communautés humaines (rivières, sources d'eau salée, terrains fertiles pour l'agriculture).

L'identification des anciens habitats humains peut être réalisée par des recherches archéologiques systématiques et de terrain, aussi que par l'étude des toponymes.

La zone de la ville de Târgu Neamț a été étudiée du point de vue archéologique des années '30 du siècle passé et on a identifié de nombreux habitats humains datant de la pré- et protohistoire. À ceci on ajoute aussi les identifications de terrain effectuées par l'auteur entre 1997-2005 à la suite desquelles ont été identifiés 34 nouveaux points d'intérêt archéologique, dans les communes Agapia, Bălățești, Grumăzești, Petricani, Vânători-Neamț et Târgu Neamț.

Du point de vue chronologique, ces habitats sont disposés ainsi: 2 découvertes peuvent appartenir au paléolithique, 7 appartiennent à l'énéolithique, 11 sont caractéristiques à l'Âge du Bronze, 12 points appartiennent à l'Âge du Fer, 9 datent du IIe-IVe siècles, 15 découvertes sont spécifiques au Moyen Âge, 3 d'entre elles datent du XVIIe-XIXe siècle et 3 découvertes sont incertaines.

À côté des anciennes découvertes archéologiques, les nouvelles recherches de terrain contribuent à réaliser une image claire concernant l'habitation dans la Dépression de Neamț au cours de l'histoire.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1 – La carte de la Dépression de Neamț.

Fig. 2 – 1 – vue de nord sur la Colline Valea Seacă; 2 – morceaux de brique en torchis; 3 – le profil d'une fosse pour extraire de l'argile où on observe des traces de brûlement des fragments céramiques.

Fig. 3 – Outils de silex datant du paléolithique et énéolithique: 1 – Târgu Neamț-Dealul Humulești; 2-11 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă.

Fig. 4 – Outils en pierre, silex et obsidienne dans l'énéolithique: 1-5, 17-20, 22-24 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă; 6-16 – Topolița-La Iioi; 21 – Netezi-La nord-vest de sat.

Fig. 5 – Haches en pierre dans l'énéolithique: 1-5, 8-9 – Săcălușești-Dealul Valea Seacă; 6-7 – Topolița-La nord-vest de sat.

- Fig. 6 – Outils en pierre (1-5) et os (6-9) dans l'Âge du Bronze: 1-4, 6-9 – Topolița-*La izvor*; 5 – Valea Seacă-*Panta estică a Dealului Buga*.
- Fig. 7 – Haches en pierre dans l'Âge du Bronze: 1-2 – Vânători-Neamț - *La izvoare*; 3 – Topolița-*La izvor*; 4 – Topolița-*La nord-vest de sat*.
- Fig. 8 – Fragments céramiques (1-10) et plastique anthropomorphe (11) énéolithiques: 1-5 – Topolița-*La Ilioi*; 6-11 – Topolița-*La nord-vest de sat*.
- Fig. 9 – Fragments céramiques (1-6) et plastiques anthropomorphe (7-10) énéolithiques: 1-10 – Săcălușești-*Dealul Valea Seacă*.
- Fig. 10 – Fragments de *briquetages* (1-2), objets d'argile (3-5, 7-8), cuivre (6?) et plastique zoomorphe (9): 1-9 – Săcălușești-*Dealul Valea Seacă*.
- Fig. 11 – Fragments céramiques dans l'Âge du Bronze: 1-6 – Topolița-*La izvor*; 7-9 – Topolița-*La nord-vest de sat*; 10-12 – Valea Seacă-*Pe șes*.
- Fig. 12 – Fragments céramiques dans l'Âge du Fer: 1-2, 4-6 – Săcălușești-*Dealul Valea Seacă*; 3 – Valea Seacă-*Pe șes*; 7-17 – Topolița-*La izvor*.
- Fig. 13 – Fragments céramiques dans l'Âge du Fer: 1-9 – Săcălușești-*Dealul Valea Seacă*.
- Fig. 14 – Fragments céramiques dans l'Âge du Bronze (9?), l'Âge du Fer et plastique anthropomorphe hallstattienne (10): 1-9 – Săcălușești-*Dealul Valea Seacă*; 10 – Topolița-*La ieșirea din sat*.
- Fig. 15 – Fragments céramiques des IIe-IVe siècle: 1-5, 9-10 – Târgu Neamț-*Dealul Humulești*; 6 – Topolița-*La ieșirea din sat*; 7-8 – Grumăzești-*La Hiza*; 11 – Vânători-Neamț - *La izvoare*.
- Fig. 16 – Fragments céramiques et éperon (11) dans le Moyen Âge: 1-3 – Târgu Neamț-*Str. Ion Roată*; 4-7, 12 – Târgu Neamț-*Piața Comercială*; 8 – Târgu Neamț-*La Ursu*; 9 – Târgu Neamț-*La Săvoi*; 10 – Târgu Neamț-*Humulești*; 11 – Agapia-*La molizi*.

LÉGÈNDE DU TABLEAU

Tab. 1 – Les nouveaux points archéologiques et la situation chronologique des découvertes réalisées par l'intermédiaire des identifications de terrain.

